

Vestir la por

Per Tots Sants,
monstres valencians

¿Y si de repente nadie recordara al Home dels nassos? ¿Y si ningún niño se asustara al nombrar a la Quarantamaula? ¿Y si nunca más escucháramos nuestros cuentos más fantásticos? Seguro que tendríamos otros referentes, porque el miedo es necesario, pero perderíamos el imaginario valenciano y, por tanto, una parte importante de nuestra identidad.

La Biblioteca del Museu Valencià d'Etnologia contribuye a revivificar y a reivindicar esta memoria colectiva cada año cuando se aproxima Todos los Santos, con la campaña *Espanta la por!* En esta cuarta edición, la Escola d'Art i Superior de Disseny de València (EASD) ha aceptado el reto de vestir a nuestros monstruos.

Estas criaturas solo son una interpretación, y seguro que no se parecen a como las habíais imaginado. Os invitamos a continuar soñando con las que tenéis en vuestra cabeza, mientras estos servirán para recordar que tenemos un imaginario muy rico que no se debe olvidar.

I si de sobte ningú no recordara l'Home dels nassos? I si cap xiquet no s'espantara en anomenar la Quarantamaula? I si mai més no escoltàrem les nostres rondalles més fantàstiques? De segur que tindríem altres referents, perquè la por és necessària, però perdriem l'imaginari valencià i, per tant, una part important de la nostra identitat.

La Biblioteca del Museu Valencià d'Etnologia contribueix a reviscolar i a reivindicar esta memòria collectiva cada any quan s'aproxima Tots Sants, amb la campanya *Espanta la por!* En esta quarta edició, l'Escola d'Art i Superior de Disseny de València (EASD) ha acceptat el repte de vestir els nostres monstres.

Aquestes criatures només són una interpretació, i de segur que no s'assemblen a com les havíeu imaginat. Vos convidem a continuar somiant amb els teniu al vostre cap, mentre **estos** ens serviran per a recordar que tenim un imaginari molt ric que no s'ha d'oblidar.

Model:
Javier Sahuquillo,
escriptor i director de teatre

Disseny distressa:
Marta Iglesia Borderia

Gegant

CATEGORIA

Humana.

Humana.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

És altíssim i sovint molt gros i forçut. Llevat de la grandària, és del tot humà, tant en forma com en proporcions i detalls del cos. Els muscles tenen un parar feréstec. Les gegantes tenen un aspecte més amable, sovint maternal i tot.

Es altísimo y a menudo muy gordo y forzudo. Salvo por el tamaño, es del todo humano, tanto en la forma como en las proporciones y en los detalles del cuerpo. Los hombres tienen un aspecto salvaje. Las gigantas tienen una apariencia más amable, a menudo, incluso, maternal.

MODUS OPERANDI

En general, ells són bròfecs i perillosos. Es diu que mengen carn humana. No són tan intel·ligents com grandassos i forçuts. Les gegantes tenen prou bondat i corregeixen els excessos dels gegants fills o els seus marits, sobre els quals tenen una gran autoritat. Alguns s'especialitzen: vigilen tesoros, esclafen muntanyes, arranquen pins, faciliten el pas de rius i barrancs, peguen brams, condueixen núvols bufant, etc.

En general, ellos son groseros y peligrosos. Dicen que comen carne humana. No son tan inteligentes como grandotes y forzudos. Las gigantas son bastante bondadosas y corren los excesos de los gigantes hijos o de sus maridos, sobre los que tienen una gran autoridad. Algunos se especializan: vigilan tesoros, aplastan montañas, arrancan pinos, facilitan el paso de ríos y barrancos, dan berridos, conducen nubes soplando, etc.

NOMS ALTERNATIUS

Pel seu nom, podem saber què fan: Esclfamuntayes o Tombatossals, Arrancapins, Passaponts, Pegabrams, Bufanúvols... El gegant negre vigila tesoros, princeses i palaus encantats. També n'hi ha que són vents.

Por su nombre, podemos saber qué hacen: *Esclfamuntayes o Tombatossals, Arrancapins, Passaponts, Pegabrams, Bufanúvols...* El gigante negro vigila tesoros, princesas y palacios encantados. También los hay que son vientos.

LECTURES RECOMANADES

«Esclfamuntayes» i «El gegant del Romaní», dins *Rondalles Valencianes*, d'Enric Valor.
«Esclfamuntayes» y «El gegant del Romani», en *Rondalles Valencianes*, de Enric Valor.

Model:
Laura Albalat, bibliotecària
de les Biblioteques
Municipals de València

Disseny disfressa:
Guillem Chanza Chanza

Quarantamaula

CATEGORIA

Bèstia fantàstica.
Bestia fantástica.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

Criatura d'aspecte variable o amb capacitat per a canviar físicament en funció del paratge on te la trobes. Pot semblar una gata malèvola, un simple caragol o una bèstia de mida brutal amb grans urpes meitat gallina meitat home, filla del mateix Dimoni.

Criatura de aspecto variable o con capacidad para cambiar físicamente en función del paraje donde te la encuentras. Puede parecer una gata malévola, un simple caracol o una bestia de tamaño brutal con grandes garras, mitad gallina mitad hombre, hija del mismo Demonio.

MODUS OPERANDI

Se't pot presentar amb unes mides descomunals i ser capaç de fer-te una cudolada o posar l'urpa a la porta de la casa deixant la fusta marcada i socarrada per anys i pany. S'amaga pels canyars o vagareja per les teulades buscant les víctimes de la seua maldat. Sol atemorir els ignorants, que en la seua desconeixença fins i tot podrien arribar a veure-la representada en un terrorífic caragol.

Se te puede presentar con unas proporciones descomunales y ser capaz de pegarte un cantazo o clavar la garra en la puerta de la casa dejando la madera marcada y chamuscada por muchos años. Se esconde por los cañaverales o deambula por los tejados buscando a las víctimas de su maldad. Suele atemorizar a los ignorantes, que en su desconocimiento incluso podrían llegar a verla representada en un terrorífico caracol.

NOMS ALTERNATIUS

La Cuca Maula, la Quicamaula, la Corantameula.
La Cuca Maula, la Quicamaula, la Corantameula.

LECTURES RECOMANADES

De Por, de Dani Miquel.
De Por, de Dani Miquel.

Model:
Aurora Rapún,
bibliotecària de Massamagrell

Disseny disfressa:
Guillem Chanza Chanza

Queixalets

CATEGORIA

Humana, circumstancialment amb atributs de gallina o de senglar.
Humana, circunstancialmente con atributos de gallina o de jabalí.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

Tenen unes dents enormes, en forma de teula o claus com els d'un senglar. Poden ser una criatura de bolquerets, un home adult o una dona vella, que fa més por: és alta i prima, va de dol, amb mocador al cap que mig li tapa la cara. Té mans de dits llargueruts i sarmentosos. Va descalça i té peus de gallina, de grandària espectacular.

Tienen unos dientes enormes, en forma de teja o colmillo como los de un jabalí. Pueden ser un bebé, un hombre adulto o una mujer vieja, que aún da más miedo: es alta y delgada, va de luto, con pañuelo en la cabeza que medio le tapa la cara. Tiene manos con dedos larguiruchos y sarmentosos. Va descalza y tiene pies de gallina, de tamaño espectacular.

MODUS OPERANDI

Ella renta roba al llavador, sempre de nit. Una criatura o un home s'esperen a la vora el camí del llavador mateix. La criatura plora vora una soca. Quan algú l'observa i li diu: «Si ja té dentetes!», respon amb veu de tro: «I queixalets també!», i ensenya unes dents que fan fèrdat. Si no en tens prou i passes avant, ja t'ho diran.

Ella lava ropa en el lavadero, siempre de noche. Una criatura o un hombre se esperan a la orilla del camino del lavadero mismo. La criatura llora, junto a un tronco. Cuando alguien le observa y le dice: «¡Si ya tiene dientecitos!», responde con voz de trueno: «¡Y muelecitas también!», y enseña unos dientes que dan grima. Si no tienes suficiente y sigues adelante, ya te lo dirán.

NOMS ALTERNATIUS

Encara que no té ben bé un nom propi, podem anomenar-lo la por del llavador, els queixalets...
Aunque no tiene exactamente un nombre propio, la podemos llamar el miedo del lavadero, *els queixalets...*

LECTURES RECOMANADES

Lectures recomanades: «I queixalets també», dins *Rondalles Valencianes*, d'Enric Valor, i «Les dents», dins *Laodamia i altres contes*, de Josep Lozano.

«I queixalets també», en *Rondalles Valencianes*, de Enric Valor, y «Les dents», en *Laodamia i altres contes*, de Josep Lozano.

Model:
Josep Daràs,
bibliotecari d'Onda

Disseny distressa:
Candela Marin
Onteniente

Dimoni

CATEGORIA

Diabòlica o infernal.
Diabólica o infernal.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

De forma variable i canviant, domina l'art de l'aparició, que pot ser de dos maneres molt oposades: amb aspecte humà, en home elegant, com a senyor de categoria, vestit amb marques cares, o amb aparençances molt diverses i imaginatives, terrorífiques, sempre com una mala bèstia lletja i morruda.

De forma variable y cambiante, domina el arte de la aparición, que puede ser de dos maneras muy opuestas: con aspecto humano, de hombre elegante, como un señor de categoría, vestido con marcas caras, o con apariencias muy diversas e imaginativas, terroríficas, siempre como una mala bestia fea y enfadada.

MODUS OPERANDI

Quan actua com a mala bèstia és irrefrenable, destructor. En canvi, quan s'apareix mudat i elegant, ho fa com a col·leccionista d'ànimes i proposa un pacte. Demana l'ànima a canvi de complir un desig molt fort. Això es diu temptació. Si la víctima accepta, la seua ànima pot acabar exposada en la gran col·lecció que el dimoni té a l'infern.

Cuando actúa como mala bestia es irrefrenable, destructor. En cambio, cuando se aparece bien vestido y elegante, lo hace como coleccionista de almas y propone un pacto. Pide el alma a cambio de cumplir un deseo muy importante. Eso se llama tentación. Si la víctima acepta, su alma puede acabar expuesta en la gran colección que el demonio tiene en el infierno.

NOMS ALTERNATIUS

En té molts: diable, maligne, príncep de les tenebres, banyeta, barrufet, etc.
Tiene muchos: diablo, maligno, príncipe de las tinieblas, *banyeta, barrufet*, etc.

LECTURES RECOMANADES

«El jugador de Petrer» i «El dimoni fumador», dins *Rondalles valencianes*, d'Enric Valor.
«El jugador de Petrer» y «El dimoni fumador», en *Rondalles valencianes*, de Enric Valor.

Model:
Miquel Puig, mestre i escriptor

Disseny disfressa:
Guillem Chanza Chanza

Home dels nassos

CATEGORIA

Humana.
Humana.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

Vist amb un abric ample i llarg, es tapa amb una bufanda feta de retalls i corona la seu presència un barret que mascara la seu dotació atípica. La seu característica principal, única i especial és que té tants nassos com dies té l'any i per això canvia i canvia sense parar.

Viste con un abrigo ancho y largo, se cubre con una bufanda hecha de retales y corona su presencia un sombrero que oculta su dotación atípica. Su característica principal, única y especial es que tiene tantas narices como días tiene el año y por eso cambia y cambia sin parar.

MODUS OPERANDI

Mai no es deixa veure, sempre discret, va d'amagat i a corre cuita, a excepció de l'últim dia de l'any, que aproveita per a fer tot allò que té pendent i recórrer pobles i ciutats apareixent ací i allà sense por de ser reconegut. Tothom pregunta per ell, algunes criatures creuen que el veuen mocant-se exageradament a dalt d'un balcó quan la curiositat i la imaginació es barregen fent de la vida una illusió.

Nunca se deja ver, siempre discreto, va a escondidas y rápidamente, a excepción del último día del año, que aprovecha para hacer todo lo que tiene pendiente y recorrer pueblos y ciudades apareciendo aquí y allá sin miedo a ser reconocido. Todo el mundo pregunta por él, algunos niños y niñas creen que lo han visto sonándose exageradamente en un balcón cuando la curiosidad y la imaginación se entremezclan haciendo de la vida una ilusión.

NOMS ALTERNATIUS

S'homo des nassos
S'homo des nassos.

LECTURES RECOMANADES

Llegendes valencianes, de Víctor Labrado, i *De Por*, de Dani Miquel.
Llegendes valencianes, de Víctor Labrado, y *De Por*, de Dani Miquel.

Model:
Maria Diaz,
bibliotecària escolar

Disseny disfressa:
Nadia Stanimirova Stoyanova

Bruixa

CATEGORIA

Humana.

Humana.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

Si ens trobem davant de bruixes bones seran representades per velletes, ancianes que acumularan la saviesa de les remeieres, però si són malvades potser siguen joves i ben belles, encara que la seua joventut i preciositat física tan sols serà una illusió per a encisar-nos.

Si nos encontramos ante brujas buenas serán representadas por viejitas, ancianas que acumularán la sabiduría de las curanderas. Si son malvadas quizás sean jóvenes y muy bellas, aunque su juventud y preciosidad tan solo será una ilusión para hechizarnos.

MODUS OPERANDI

Viu al mig del bosc, allunyada de pobles i ciutats. Entre les plantes i els arbusts obté la matèria primera per a fer les seues pocións. Fa embruixaments, ritus, conjurs i accions màgiques amb intencions malèfiques, o no, acompañada d'altres bruixes com ella i en un context nocturn i secret, i s'adreça a poders o divinitats relacionats amb les forces de la natura i els poders no reconeguts a les religions.

Vive en medio del bosque, alejada de pueblos y ciudades. De entre las plantas y los arbustos obtiene la materia prima para hacer sus pociones. Hace embrujos, ritos, conjuros y acciones mágicas con intenciones maléficas, o no, acompañada de otras brujas como ella y en un contexto nocturno y secreto, y se dirige a poderes o divinidades relacionadas con las fuerzas de la naturaleza y los poderes no reconocidos en las religiones.

D'ON VE EL SEU NOM

Segons l'etimòleg Joan Coromines, ens trobem davant d'un mot d'origen incert, probablement preromà, com una variant del nom cèltic del bruc, el nom de bruixa significaria «la dona pagana que va per les brugueres amb el Dimoni».

Según el etimólogo Joan Coromines, nos encontramos ante una palabra de origen incierto, probablemente prerromano, como una variante del nombre céltico del brezo, el nombre de bruja significaría «la mujer pagana que va por los brezos con el Demonio».

LECTURES RECOMANADES

«Les velletes de la Penya Roja», «L'amor de les tres taronges» o «El Rei Astoret», dins *Rondalles valencianes*, d'Enric Valor i «La flor de les mil meravelles», dins *Contes de riurau*, de Pepa Guardiola.

«Les velletes de la Penya Roja», «L'amor de les tres taronges» o «El Rei Astoret», en *Rondalles valencianes*, de Enric Valor y «La flor de les mil meravelles», en *Contes de riurau*, de Pepa Guardiola.

Model:
Eduardo Almiñana,
escriptor i periodista

Disseny disfressa:
Lidia Herrero Vilches

Home del sac

CATEGORIA

Humana.

Humana.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

Rodamón d'aparença desagradable, amb trets físics que denoten una mica de monstruositat per la seuva gepa, la seuva forma de caminar arrossegant una cama i la seuva cara asimètrica que sempre et mira de reüll. Té aspecte de brut i pollós, despentinat, amb barba llarga i roba desfeta de tant d'usar-la. Necesita urgentement una dutxa i sempre du un sac al coll.

Trotamundos de apariencia desgradable, con características físicas que denotan un poco de monstruosidad por su joroba, su caminar arrastrando una pierna y su cara asimétrica que siempre te mira de reojo. Tiene aspecto de sucio y piojoso, despeinado, con barba larga y ropa destrozada de tanto usarla. Necesita urgentemente una ducha y siempre lleva un saco al hombro.

MODUS OPERANDI

Mai no entra a les cases, sempre guaita pels carrers dels pobles esperant trobar alguna criatura despistada per a poder ficar-àl sac i endur-se-la lluny de la seuva llar. Busca menuts i menudes que es porten malament i que corren pels carrers a deshora, moltes vegades du objectes com a reclams, com ara caramels, algun joc o algun instrument com una flauta.

Nunca entra en las casas, siempre acecha por las calles de los pueblos esperando encontrar alguna criatura despistada para poder meterla en el saco y llevársela lejos de su hogar. Busca pequeños y pequeñas que se portan mal y que corren por los calles a deshora, muchas veces lleva objetos como reclamos, ya sean caramelos, algún juego o algún instrumento como una flauta.

NOMS ALTERNATIUS

Pare llop, Puto vell, Geperut, Confiter.

Pare llop, Puto vell, Geperut, Confiter.

LECTURES RECOMANADES

«Les set germanes», dins *L'estreleta d'or i altres rondalles fantàstiques*, de J. González Caturla i «El cigronet», dins *Contalles populars valencianes*, de Josep Bataller.

«Les set germanes», en *L'estreleta d'or i altres rondalles fantàstiques*, de J. González Caturla y «El cigronet», en *Contalles populars valencianes*, de Josep Bataller.

Model:
Eduard Gay,
bibliotecari de Polinyà de Xúquer

Disseny disfressa:
Guillem **Chanza Chanza**

Caro

CATEGORIA

Ambigua o composta, d'home pelut i animal de ploma.

Ambigua o compuesta, de hombre peludo y animal con plumas.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

Té cap d'home barbut i cos de mussol, amb unes ales enormes i urpes esmolades, molt poderoses. Té una mirada que ho diu tot i fa molta por.

Tiene cabeza de hombre barbudo y cuerpo de búho, con unas alas enormes y garras afiladas, muy poderosas. Tiene una mirada que lo dice todo y da mucho miedo.

MODUS OPERANDI

Encara que siga només mig mussol, és de costums completament nocturns. Les nits més fosques va volant per les muntanyes i el senten xiular com un pastor quan crida les cabres. També compta fins a sis. Té la veu molt potent i el senten de lluny: Ja en tinc una, ja en tinc dos, ja en tinc tres, ja en tinc quatre, ja en tinc cinc, ja en tinc sis... Ja no en tinc cap. I sempre torna a començar: Ja en tinc una... Diuen que compta cabres, les alça en pes i se les endú volant. No pot arribar mai a set.

Aunque sea solo medio búho, es de costumbres completamente nocturnas. Las noches más oscuras va volando por las montañas y se le oye silbar como un pastor cuando llama a las cabras. También cuenta hasta seis. Tiene la voz muy potente y se le escucha de lejos: Ya tengo una, ya tengo dos, ya tengo tres, ya tengo cuatro, ya tengo cinco, ya tengo seis... Ya no tengo ninguna. Y siempre vuelve a empezar: Ya tengo una... Dicen que cuenta cabras, las levanta y se las lleva volando. No puede llegar nunca a siete.

NOMS ALTERNATIUS

Balagueu.

Balagueu.

LECTURES RECOMANADES

«El Caro», dins *Llegendes valencianes*, de Víctor Labrado.

Lecturas recomendadas: « Caro», en *Llegendes valencianes*, de Víctor Labrado.

Model:
Teresa Gomis,
bibliotecària de Guadassuar

Disseny disfressa:
Guillem Chanza Chanza

Drac

CATEGORIA

Bèstia fantàstica.
Bestia fantástica.

DESCRIPCIÓ FÍSICA

En l'origen d'aquest ésser mitològic temut arreu del món hi hauria la por a la serp, l'adversari a vèncer per l'heroi. Té un aspecte ferotge, amb un cos musculat de color verd, amb escates, urpes i ales. Encarna els quatre elements, ja que camina, nada, vola i pot llançar flamerades.

En el origen de este ser mitológico temido por todo el mundo estaría el miedo a la serpiente, al adversario a vencer por el héroe. Tiene un aspecto feroz, con un cuerpo musculoso de color verde, con escamas, garras y alas. Encarna los cuatro elementos, ya que camina, nada, vuela y puede lanzar llamaradas.

MODUS OPERANDI

Viven a prop de les serralades i habiten coves on són vigilants impertèrrits de tesoros o es passegen per valls on sembren la mort entre els seus habitants. Sempre disposat a rebre sacrificis que l'alimenten i preparat per a entrar en batalla cos a cos contra els humans que intenten desafiar el seu poder.

Viven cerca de las cordilleras y habitan cuevas donde son vigilantes impertérritos de tesoros o se pasean por valles donde siembran la muerte entre sus habitantes. Siempre dispuesto a recibir sacrificios que lo alimentan y preparado para entrar en batalla cuerpo a cuerpo contra los humanos que intentan desafiar su poder.

DRACS FAMOSOS

El Drac de Sant Jordi, el Drac de Banyeres, el Drac de Benimarfull o el Drac del Patriarca.
El Dragón de Sant Jordi, el Dragón de Banyeres, el Dragón de Benimarfull o el Dragón del Patriarca.

LECTURES RECOMANADES

«El Drac del Patriarca», dins *Llegendes de la ciutat de València*, de Víctor Labrado.
«El Drac del Patriarca», en *Llegendes de la ciutat de València*, de Víctor Labrado.

Gegant

Model:
Enric (6 anys)

Disseny disfressa:
Marta Iglesia Borderia

Quarantamaula

Model:
Carmen (8 anys)

Disseny distressa:
Guillem Chanza Chanza

Queixalets

Model:
Paula (9 anys)

Disseny disfressa:
Guillem Chanza Chanza

Dimoni

Model:
Dídac (10 anys)

Disseny distressa:
Candela Marin Onteniente

Home dels nassos

Model:
Martin (5 anys)

Disseny disfressa:
Guillem Chanza Chanza

Bruixa

Model:
Berta (5 anys)

Disseny disfressa:
Nadia Stanimirova Stoyanova

Home del sac

Model:
Joan (6 anys)

Disseny disfressa:
Lidia Herrero Vilches

El Caro

Model:
Nicolás (6 anys)

Disseny disfressa:
Guillem Chanza Chanza

Drac

Model:
Lara (6 anys)

Disseny disfressa:
Guillem Chanza Chanza

xicotet text sobre la importància o la repercursió d'Espanta la por??? i el per què de la petició a l'EASD?? xicotet text sobre la importància o la repercursió d'Espanta la por??? i el per què de la petició a l'EASD?? xicotet text sobre la importància o la repercursió d'Espanta la por??? i el per què de la petició a l'EASD?????

xicotet text sobre la importància o la repercursió d'Espanta la por??? i el per què de la petició a l'EASD?? xicotet text sobre la importància o la repercursió d'Espanta la por??? i el per què de la petició a l'EASD?? xicotet text sobre la importància o la repercursió d'Espanta la por??? i el per què de la petició a l'EASD?????

Diputat de l'Àrea de Cultura
Xavier Rius i Torres

Director del Museu Valencià d'Etnologia
Francesc Tamarit Llop

Directora de l'Escola d'Art i Superior de Disseny de València
Rosa Esteban Esteban

Comissariat
Amparo Pons (Biblioteca del Muvaet)
i Amparo Peguero (EASD)

Producció executiva
José María Candela Guillén

Coordinació del projecte
Biblioteca del Museu Valencià d'Etnologia
Amparo Pons, Sergio Baggetto, Carles Penya-roja

Disseny de les disfresses
Guillem Chanzá, Lidia Herrero, Marta Iglesia, Candela Marín, Nadia Stanimirova

Confecció de les disfresses
Alumnat de l'especialitat de Moda de l'EASD
dins l'assignatura Projectes d'Indumentària Escènica,
amb la coordinació de la professora Amparo Peguero

Fotografies
Iván Navarro

Maquillatge:
MGM Professional Makeup

Textos
Víctor Labrado, Miquel Puig

Difusió i Comunicació
Francesc Cabañés, Francisco Alba, Reme García

Didàctica
Ivana Puig, Altea Tamarit, Alicia Izquierdo

Administració
Remedios Cardona, Manuel Bayona, Ana Beltrán

Protocol i relacions externes
Carmen Botello

Disseny expositiu i materials de difusió
Ortogràfic

Muntatge d'obra expositiva
Lidia Herrero, Marta Iglesia, Edgar Ferrero,
Hanan El jihad, Candela Marín, Oscar Bernal,
Carmen Rodríguez (Alumnat de l'EASD),
Sensi García i Pilar Payá (Muvaet)

Producció d'imatge gràfic
Símbols

Fusteria i pintura
Sebastián López **Valerola**

Traducció i correcció de textos
Unitat de Normalització Lingüística de la Diputació de València

Agraïments
Joan Borja, J. González Caturla, Pepa Guardiola,
Dani Miquel

Per Tots Sants, monstres valencians